

opusdei.org

Sølibatet fra et åndelig-teologisk perspektiv

Er sølibatet knyttet til
ordinasjonens sakrament?
Kristus brudgommen som gir
sitt liv for Kirken viser båndet
fra et åndelig-teologisk
perspektiv.

10.09.2010

Vi gjengir hovedtrekkene i et
foredrag som ble holdt av professor
Laurent Touze fra Det pavelige
universitet av Det hellige kors i Roma

ved en konferanse om sølibatet, som fant sted 4. og 5. mars 2010 på det teologiske fakultet.

På den ene side understreker Den hellige stol alltid at sølibatet ikke er tema for forhandlinger. Derfor sier for eksempel Benedikt XV den 16. desember 1920 i en tale til Det hemmelige konsistorium: "Vi bekrefter herved høytidelig og formelt (...) at denne apostoliske Stol aldri kommer til å være beredt til å oppheve den hellige og svert nyttige lov om det kirkelige sølibat, heller ikke svekke eller delvis mildne det." På den andre side tillater Den hellige stol stadig unntak fra denne regelen, slik som i noen katolske kirker med orientalsk ritus, men også i den latinske kirken, som begynte med Pius XIs beslutning frem til den apostoliske konstitusjon "Anglicanorum coetibus" av Benedikt XVI for anglikanere som vil delta i det sakramentale fellesskapet med

Den katolske kirke. Er ikke dette inkonsekvent? Her dreier det seg om å se den dypere sammenheng mellom presteskap og sølibat bak de hverdagslige hendelsene. Der oppstår det et dobbelt aspekt: det eukaristiske og det såkalt ekteskapelige.

Sølibatet er eukaristisk og ekteskapelig

Den katolske prests hovedoppgave består i å feire den hellige messe. I messen – som for alle troende er ”kilden til og høydepunktet i evangeliseringen” (*Presbyterorum ordinis*, nr. 5) – er presten innvendig og i det ytre forent med den han personifiserer, altså med Kristus, dvs. han blir som ham samtidig prest og offer og nærmere bestemt som offentlig person. Og nettopp derfor skuer Kirken i presten begge disse eksistensene, som egentlig er karakteristiske

for Kristus. Kristus ofrer seg på korset for sin brud, Kirken.

Presten er først og fremst tjener for brudgommen Kristus, som overgir seg på korset, på alteret, i sin forening med Kirken. Men siden kalles presten selv gjennom sin spesielle identifikasjon med Frelseren til å medvirke i dette offeret. Dette skjer blant annet ved sølibatet. De pavelige dokumentene *Sacerdotalis coelibatus* (1967) og *Pastores dabo vobis* (1992) oppsummerer disse tankene. Benedikt XVI fremholder i *Sacramentum caritatis* (2007) den eukaristiske sammenhengen.

Forestillingen om Guds ekteskapelige kjærlighet til sitt folk finnes allerede ofte nevnt i Det gamle testamente. Pakten som Gud om og om igjen slutter med sitt folk er ikke en juridisk overenskomst, men den ekteskapelige pakt grunnlagt på en

grenseløs kjærlighet, som krever en betingelsesløs trofasthet. Gud selv holder denne trofastheten, men hans ”brud” svikter stadig. Hvor gripende er ikke de helt menneskelig uttrykte klagene fra den bedratte, som stadig ”lider” av brudens, det utvalgte folks, troløshet, men som ikke lar seg tvinge til å avstå fra sin kjærlighet, men stadig fornyer pakten.

Når Guds sønn blir menneske, tilegner han seg denne grenseløse kjærligheten, ja, han driver den til det ytterste, til tross for alle kommende skuffelser. I korsofferet, som foreviges i eukaristien, forvandles denne kjærligheten til en fullkommen hengivelse, ja til Guds selvoppgivelse. En fransk nålevende teolog, Marc-Francois Lacan, formulerer det slik: ”I korsets mysterium, Guds dårskap, avsløres Herrens kjærlighet til sin troløse brud. Han, Kristus, er brudgommen, men er riktignok også den

korsfestede Kristus.” På samme måte som de gamle paktene sluttet denne Nye Pakt i blod, men ikke i blodet fra ”bukker og okser”, men i det dyrebare blodet fra det mennesket som selv er Gud. Her forenes begge aspektene i en uatskillelig enhet: ekteskapets og eukaristiens. Også de andre sakramentene oppstår i denne offerkjærlighet og tar del i den.

Prestens rolle

I teologiens historie kan man lett gjenkjenne en tydelig utvikling fra de tidlige kirkefedrene med sine mer moralske begrep og frem mot senere patristikk og middelalderens syn på sakramentene.

En ”moralisk” måte å betrakte det på er der subjektets frihet forårsaker en ekteskapelig forening. Der fremtrer kjærlighetens dypere dimensjoner når man betrakter den Korsfestede, som man vil etterlikne. Med begrepet ”sakramental” forenes dog ikke noen

ytre etterlikning. Snarere uttrykkes det med dette at brudgommen Kristi liv virkeliggjøres som en helhet hos den enkelte kristne og i Kirken, nemlig gjennom sakramentene. Presten er den som ved sitt gudgitte kall og dermed ved å utdele sakramentene gjør denne identifisering med Kristus til innholdet i sitt eget liv. I løpet av historien ledes Kirken fra det ”moralske” til det ”sakramentale” synet, men egentlig hører disse to sammen.

En fremtredende teolog på 1900-tallet, Hans Urs von Balthasar, prøver å utlede prestens spiritualitet av en spiritualitet i ordenslivet. For ham er de såkalte evangeliske rådene, det vil si kyskhets, fattigdom og lydighet, forutsetningen for prestens hellighet, ja han ser hellighet, sølibat og evangeliske råd som en helhet. Dermed virker det imidlertid som han gir lydigheten en

altfor betydningsfull rolle og kommer ved sammenlikningen mellom det allmenne prestedømmet og det ministerielle prestedømmet til konklusjonen at det førstnevnte burde underlegges det sistnevnte i lyddighet.

Den hellige Thomas Aquinas syn er helt annerledes. Han går ut fra det faktum at kvinner ikke kan motta prestevielsens sakrament. I denne anledning kan noen kanskje innvende at dette ikke er et utgangspunkt men en konklusjon. Men la oss ikke ta for oss diskusjonen om kvinneprester, men prøve å følge argumentet. Thomas Aquinas sier at prestevielse av kvinner er umulig fordi presten sakramentalt representerer Kristus, spesielt ved eukaristifeiringen, der han inntar frelserens plass. Det viser seg i at han uttaler forvandlingsordene i jegform. Den hellige Josemaría Escrivá går så langt som til å si: Ikke bare

representerer presten i messen – han er Kristus. Og Kristus er mann og han er sølibatær.

Å la Kristus bli synlig

La oss meditere over tanken fra en annen synsvinkel: Presten er et tegn, hvis overnaturlige virksomhet stammer fra prestevielsen. Samtidig må han være et tegn som de troende lett kan kjenne igjen.

Sakramentene er slike tegn ved ”naturlig forståelige symboler”. For hva er prestevielsen et tegn på? Her bruker troskongregasjonen uttrykket *nuptialitas* – åndelige ekteskap (jfr *Inter insigniores* av 15.10.1967).

Prestevielsen betyr den frelse Gud har tilbudt innenfor rammen av en ekteskapelig frelsesøkonomi, der hele logikken fremgår av Herrens overgivelse på korset, som igjen representeres i eukaristifeiringen. Hvis Kristus viser seg å være brudgom for dem som viser seg å

være brud er det mer enn passende at hans representant er et virkelig tegn på at Kristus er brudgom, altså må det være en mann, som ikke er bundet til en annen ”brud” – fremfor alt i det fremtredende ekteskapelige tegn som messen er på grunn av påskens mysterium.

Det andre Vatikankonsil sier at prester, når han blir ett med Kristus, kjennetegnes ved *consecratio* og dermed *nuptialitas*, likesom *missio* (sendelse) – når det gjelder sjelesorgen. – Om dette skriver Alvaro del Portillo: ”Denne enheten (av begge disse elementene) og deres gjensidige avhengighet var den ledende tanken bak utformingen av dekretet *Presbyterorum ordinis*.” (Jfr. Del Portillo, Skrifter om prestedømmet) Portillo bevitner dette med sin egen erfaring, for den senere biskop og prelat i Opus Dei var under konsilet sekretær i

kommisjonen for utformingen av denne konsilteksten om prestene.

Den rådende teologi ser i den viede prest ikke bare en *repraesentatio Christi* når det gjelder selve prestens person, men erkjenner den i ham også som offentlig person. Hans handlinger in persona Christi er ikke gitt ham utelukkende for hans egen persons skyld, men også og fremfor alt med hensyn til Kirken: Han må gjøre Kristus synlig for menneskenes øyne.

Videre litteraturanbefalinger om prestevielsen: Ratzinger, Scheffczyk, Balthasar, Galot o.a.: Im Namen des Herrn, Theologie des geweihten Priesters, Torino 1992

slibatet-fra-et-andelig-teologisk-
perspektiv/ (22.02.2026)